

Geofoxx
t.a.v. de heer ing. N.B.J. Lurvink
Postbus 221
7575 AP OLDENZAAL

Datum : Amersfoort, 1 maart 2018

Uw ref. : -

Onze ref. : A170013

Betreft : nader onderzoek vleermuizen + kerkuil Noord IJsseldijk 26 AA te IJsselstein

Geachte heer Lurvink,

Aanleiding voor het nader onderzoek vleermuizen is de uitgevoerde quickscan flora en fauna (Geofoxx, rapport 20170654_a1RAP van 16 mei 2017), waarin is vastgesteld dat de beschermde vleermuizen mogelijk gebruik kunnen maken van de twee te slopen voormalige varkenstallen. Tevens is aanvullend onderzoek gedaan naar de kerkuil (nest jaar rond beschermd), waarvan sporen zijn aangetroffen in één van de te slopen stallen.

Het doel van het nader onderzoek is vast te stellen of de betreffende ontheffingsplichtige vleermuizen en kerkuil daadwerkelijk voorkomen (met bijbehorende functie(s) van het plangebied) en/of de geplande ontwikkeling strijdig is met de soortbescherming uit de Wet Natuurbescherming.

Bodem Natuur Consult heeft zich aangemeld als kandidaat voor het lidmaatschap bij het Netwerk Groene Bureau's (NGB). Hierbij wordt gewerkt volgens de gedragscode van het NGB en kan gebruikt worden gemaakt van de diverse faciliteiten van het NGB, waaronder de machtiging voor het gebruik van de ontheffingen van het NGB voor het uitvoeren van diverse ecologische veldonderzoeken.

Plangebied en directe omgeving

Het plangebied is gelegen aan de Noord IJsseldijk 26AA te IJsselstein en heeft een oppervlakte van zo'n 3.500 m² en bestaat met name uit twee stallen (oppervlakte circa 1.100 m²). Rondom de stallen zijn betonverhardingen, gras en veel opgaande begroeiing (bomen en struiken) aanwezig. De stallen zijn vermoedelijk al jaren niet meer in gebruik en zijn in een vervallen staat. In de directe omgeving zijn met name agrarisch percelen aanwezig en een in gebruik zijnde boerderij (nr. 26) met schuren, mestsilo en een ligboxenstal voor rundvee.

nr. 26

Geplande ingrepen

Wat er met het plangebied, na de sloop van de stallen, gaat gebeuren is momenteel niet bekend. Wel is bekend dat het perceel de agrarische bestemming behoudt, maar dat de bestemmingsplan aanduiding "intensieve veehouderij" zal worden verwijderd. Verwacht wordt dat de bestaande bomen op het plangebied grotendeels (met name langs de noordwestelijke perceelsgrens) gehandhaafd blijven.

Onderzoeksmethodiek vleermuizen

Het nader onderzoek betreft een soortgerichte inventarisatie naar vleermuizen conform het geldende vleermuisprotocol (versie 2017). In dit protocol wordt per vleermuissoort aangegeven in welke tijd van het jaar en onder welke omstandigheden het beste onderzocht kan worden. De onderzoeken zijn uitgevoerd binnen de periode juni tot september 2017, aangezien vleermuizen hun netwerk aan vliegroutes, verblijfplaatsen en foerageergebieden in verschillende perioden van het jaar kunnen gebruiken. Uit de quickscan blijkt dat de volgende vleermuizen kunnen voorkomen op het plangebied en de directe omgeving: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en de gewone grootoorvleermuis, kleine dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis en baardvleermuis.

Gezien de specifieke habitat's eisen, het ontbreken van hogere gebouwen, grote watergangen en bosgebied op het plangebied zelf kunnen bepaalde belangrijke functies (met name mogelijke verblijfplaatsen) van het plangebied voor respectievelijk de laatvlieger, meervleermuis en baardvleermuis worden uitgesloten. Wel is het mogelijk dat de naast het plangebied gelegen boerderij wel bepaalde functies heeft voor deze vleermuizen. Gezien de kenmerken van het plangebied en de habitat's eisen worden met name de gewone dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en de gewone grootoorvleermuis verwacht en zijn de functies: vliegroutes, foerageergebied, zomer-, kraam- en paarverblijfplaatsen onderzocht.

De actuele aanwezigheid en het gebruik van het plangebied door vleermuizen is onderzocht met behulp van detectieapparatuur (Pettersson D240x en/of Echometer Pro 2). Hiermee kunnen waargenomen geluiden digitaal worden vastgelegd, hierdoor is analyse van de opgenomen vleermuisgeluiden mogelijk met behulp van software (zoals BAT-sound). Een overzicht van de veldonderzoeken, uitgevoerd door Hans Scheeringa, is onderstaand weergegeven.

datum	tijd	temperatuur	weersomstandigheden	periode
14-6-'17	2,5 uur	18-22 °C	helder, geen wind	start 03:00 tot circa 05:30 ¹
4-7-'17	2 uur	16/17°C	half bewolkt, geen wind	start 03:30 tot circa 05:30 ¹
25-8-'17	3 uur	18-23 °C	helder, windstil	start 20:30 tot circa 23:30
21-9-'17	2 uur	12,5-16°C	helder/licht bewolkt, windstil	start 19:30 tot circa 21:30 ²

¹ het onderzoek naar kraamverblijven van de gewone grootoorvleermuizen is gedeeltelijk uitgevoerd in de suboptimale onderzoekstijd uit het vleermuisprotocol. Gezien de ligging van te slopen stallen (omringd/overgroeid door bossages aan één kant en een verlichte boerderij aan de andere kant) en het ontbreken van afgebeten vlindervleugels/keutels e.d. in de te slopen stallen zal dit geen wezenlijke invloed hebben op de gedane bevindingen. Hiernaast zijn er überhaupt geen geluids/zichtwaarnemingen gedaan van de gewone grootoorvleermuis. Indien er een kraamkolonie aanwezig zou zijn geweest dan waren er meerdere exemplaren (doorgaans 5 tot 25 stuks) aanwezig geweest.

² het najaarsonderzoek naar gewone en ruige dwergvleermuizen is gedeeltelijk uitgevoerd in de suboptimale onderzoekstijd (te vroeg begonnen) uit het vleermuisprotocol. Gezien de aanwezigheid van slechts één gewone dwergvleermuis in zowel de suboptimale als de optimale onderzoekstijd, wordt dit niet gezien als een wezenlijke afwijking.

Resultaten veldonderzoeken vleermuizen

Foerageergebied

Tijdens de veldbezoeken is één foeragerende gewone dwergvleermuis (zie in onderstaande figuur) vastgesteld tussen de te slopen stallen en het erf van de naastgelegen boerderij (nr. 26) en 2x kortstondig (langs vliegend) een laatvlieger nabij de boerderij nr. 26/Noord IJsseldijk.

Vliegroutes

Er zijn geen aanwijzingen gevonden dat sprake is van een essentiële vliegroutes van vleermuizen op of nabij het plangebied.

Verblijfplaatsen

Er zijn geen invliegende vleermuizen in de te slopen stallen waargenomen, derhalve worden vaste (zomer)verblijfplaatsen danwel kraamkolonies uitgesloten. Ook in de stallen zelf zijn geen sporen gevonden van vleermuizen (bijv. keutels of afgebeten vlindervleugels). Wel is rond zonsopkomst een gewone dwergvleermuis waargenomen die wegvloog richting de boerderij (nr. 26). Aangenomen wordt dat aldaar zich een verblijfsplaats zal bevinden. Er zijn geen baltsende vleermuizen waargenomen, zodat ook paarverblijfplaatsen worden uitgesloten.

Resultaten veldonderzoeken kerkuil

Voor het onderzoek naar de kerkuil is aangesloten op het kennisdocument BIJ12 -2017-011 (versie juli 2017, zie onderstaand kader). De sporen van de kerkuil zijn vastgesteld tijdens de quickscan (veldbezoek 5 mei 2017) in de gemetselde stal (gelegen naast de boerderij nr. 26). Tijdens de uitgevoerde vleermuisonderzoeken is ook gelet op de aanwezigheid van kerk- en steenuilen.

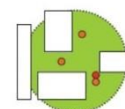
De kerkuil gebruikt een aantal vaste plekken in zijn territorium als nest of rustplaats. De plekken kunnen op enkele honderden meters afstand van elkaar liggen. De kerkuil is flexibel in het wisselen van vaste plek. Het is daarbij wel essentieel dat het aanbod van geschikte plekken groot genoeg is.

De kerkuil broedt tegenwoordig in ongeveer 90 procent van de gevallen in nestkasten die in deze gebouwen zijn geplaatst. Het nest is als zodanig in gebruik in de periode van februari tot en met half augustus. In muizenrijke jaren eindigt de periode in oktober of november, en in zeer muizenrijke jaren in december. Het nest is na de voortplantingsperiode vaak ook als rustplaats in gebruik. De kerkuil is zeer honkvast en blijft het hele jaar en zijn hele leven in de buurt van zijn leefgebied. Kerkuilen kunnen het nest het gehele jaar door gebruiken.

De winterverblijfplek is vaak wel een andere plaats dan de voortplantingsplek. Ook bij een tweede legsel wisselt de kerkuil vaak van plek. Zowel het mannetje als het vrouwtje gebruiken de nestplek vaak ook buiten de voortplantingsperiode, maar dan als vaste rustplaats. Ook de winterverblijfplaats is lang niet altijd dezelfde plaats als de nestplaats. Deze rustplaatsen zijn bij voorkeur niet uitpandig. Onder de functionele leefomgeving van een nest of rustplaats verstaan we de omgeving die nodig is om een nest of rustplaats als zodanig te laten functioneren (dit wordt gezien als het territorium van de kerkuil).

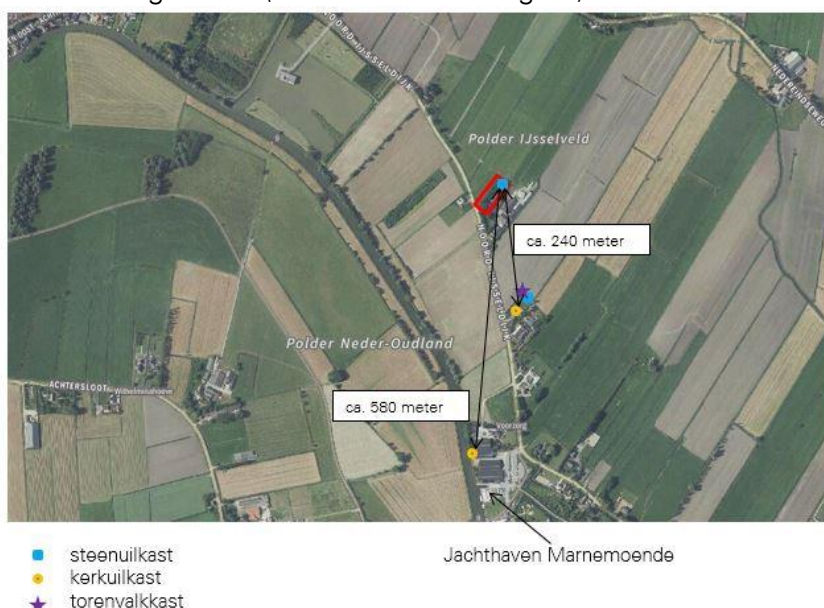
Een nest kan alleen succesvol functioneren als er voldoende habitat van voldoende kwaliteit is om zich te kunnen voortplanten. Het hele proces van eieren leggen tot en met het opgroeien van de jongen moet er plaats kunnen vinden. De functionele leefomgeving van een nest moet het hele jaar voldoende voedsel leveren en is daarom van groot belang. De percelen in een territorium die niet of nauwelijks worden gebruikt, bijvoorbeeld omdat er geen of weinig voedsel voor de kerkuil te vinden is, of die alleen in jaren met erg veel muizen gebruikt worden, horen niet tot de functionele leefomgeving (zie figuur) omdat deze in het algemeen geen functie hebben voor de kerkuil. Een leefgebied varieert van 60 hectare in een voor de kerkuil heel goed gebied, tot 1.200 hectare in een voor de kerkuil heel arm gebied. De grootte van het functionele leefgebied wordt grotendeels bepaald door het voedselaanbod. Bij een geschikt voedselaanbod hebben kerkuilen voldoende aan een gebied van 500 tot 1.500 meter rond de broedplaats. Als het voedsel-aanbod kleiner is, heeft de kerkuil een groter gebied nodig.

Op 14 juli 2017 is een omgevingscheck voor de kerkuil uitgevoerd. Tevens is informatie opgevraagd bij de kerkuilenwerkgroep Utrecht. Als reactie op dit verzoek heeft de werkgroep aangegeven dat binnen een straal van 1 kilometer van het plangebied er diverse bezette steen- en kerkuilkasten aanwezig zijn, verder werd aangegeven dat ze geld willen voor nadere detail-informatie. Op basis van de reeds verkregen informatie uit de omgevingscheck en de ligging van het plangebied, is besloten geen detailinformatie op te vragen.

Het plangebied en de directe omgeving bestaat uit de doorgaande openbare weg Noord IJsseldijk met plaatselijk laanbomen. De bebouwing ligt meestal aan de kant van Noord IJsseldijk en bestaat uit doorgaans uit ruim van elkaar gelegen woningen/boerderijen welke meestal voorzien zijn van een tuin/erfbepanting/fruitbomen. De tussen- en achterliggende percelen bestaan met name uit agrarische percelen (mais/graslanden/boomgaarden). Al met al geschikt habitat voor zowel kerk- als steenuilen (zie ook figuur op volgende pagina). Wel zullen hierdoor (in de directe omgeving) de functionele leefgebieden en territoria van de uilen dichter bij elkaar gelegen zijn, dan waar het kennisdocument vanuit gaat.

Uit informatie van de bewoners 24A (en van internet) komt naar voren dat langs de Noord IJsseldijk en bijvoorbeeld Achtersloot/ Nedereindse weg inderdaad op meerdere plaatsen kerk- en steenuilkasten hangen. Bij huisnummer 24A (op circa 240 meter ten zuiden van het plangebied) is een kerkuil-, steen- en een torenvalkkast aanwezig zijn. Volgens de bewoners was er slechts één kerkuil aanwezig dit jaar, de steenuilen waren wel succesvol: dit jaar 3 jongen uitgevlogen. Ook bij de verderop gelegen jachthaven Marnemoende hangt een kerkuilkast, waarin dit jaar succesvol is gebroed (zie onderstaande figuur).

Conclusies

Gezien de kenmerken van het plangebied en het waarnemen van slechts één foeragerende gewone dwergvleermuis (geen invliegende/zwermdende), worden de functies van kraamkolonie, paar-, zomer- en/of winterverblijf in de te slopen stallen uitgesloten. Ook worden geen essentiële vliegroutes en/of foerageergebied aangetast. Een ontheffingsaanvraag is niet nodig.

Gesteld kan worden dat het plangebied onderdeel uitmaakt van het territoria/leefgebied van de kerk- en/of steenuilen. Dit wordt bevestigd door twee (bezette) kerkuil- en een steenuilkast binnen een straal van 600 meter van het plangebied. Op basis van de bevindingen zal het plangebied door een kerkuil gebruikt zijn als tijdelijke slaapplek en foerageergebied. Er zijn tijdens de veldbezoeken echter geen kerk- en/of steenuilen waargenomen op het plangebied. De sloop van de stallen zal geen negatief effect hebben op de functionaliteit van het leefgebied van de kerkuil. De direct naastgelegen boerderij (nr. 26) met schuren en erf biedt namelijk goede mogelijkheden als vaste- danwel tijdelijke verblijfplaats, maar er is (nog) geen nestplaats/kerkuilkast aanwezig. Een ontheffingsaanvraag is niet nodig.

Aanbevelingen

Ondanks dat geen ontheffingsaanvraag i.h.k.v. Wet Natuurbescherming nodig is voor de vleermuizen en de kerkuil, wordt voorgesteld om, na overleg met de kerkuilenwerkgroep en opdrachtgever, in een van de schuren van de boerderij 26 een kerkuilkast te plaatsen (mits toestemming wordt verkregen van de huidige bewoner/eigenaar). Hiernaast kan bijvoorbeeld de bestaande steenuilkast (aan te slopen stal) opgehangen worden in een te handhaven boom op het plangebied zelf. Door de verwijdering van de stallen zal beter en meer foerageergebied ontstaan voor uilen dan nu het geval is, mits de bestaande bomen langs de noordwestelijke perceelsgrens zoveel mogelijk worden gehandhaafd. Hierbij wordt geadviseerd om van de te kappen bomen, die nu nabij/tegen de te slopen stallen staan, takkenrillen/houtstapels (muizen in de winter) te maken en deze aan te brengen langs de perceelsranden.

Momenteel is onbekend wanneer de sloop zal plaatsvinden. De voorkeursperiode voor de sloop is oktober/november, aangezien dit doorgaans de minst kwetsbare periode is van de kerkuil (mits geen nest aanwezig). Geadviseerd wordt om de nieuwe kerkuilkast ruim voor het broedseizoen te plaatsen, aangezien het paar/broedseizoen van de kerkuil doorgaans al vroeg in het voorjaar (februari/maart) plaatsvindt.

Vertrouwend u hiermee voldoende van dienst te zijn geweest.

Hoogachtend,

Bodem Natuur Consult

Hans Scheeringa